

üzerinde yapılan merkez kampüse taşınmış, eski kampüs üniversite bünyesindeki İslâm Araştırmaları Enstitüsü, İkbâl Uluslararası Araştırma ve Diyalog Enstitüsü, Dâvâ Akademisi, Şeriat Akademisi ve Dr. Hamîdullah Kütüphanesi'ne bırakılmıştır. Merkez kampüste inşa edilen fakülte binaları ve öğrenci yurtları için iki aşamalı bir planlanmaya gidilmiş, ilk aşama 2003 yılında bitirilmiş, merkez kütüphanenin yapımı ise 2006'da tamamlanmıştır. Kampüs inşaatının ikinci aşaması sona erdiğinde 20.000'i erkek, 10.000'i kız olmak üzere toplam 30.000 öğrencinin öğrenimine imkân sağlanacaktır. Öte yandan kız öğrencilerin sayısı zamanla artmış, 2000 yılında 813 olan bu sayı 2009'da 6589'a ulaşmıştır. Üniversitede misafir öğretim elemanları ile birlikte 260 hanım akademik personel görev yapmaktadır. Merkez kampüsü içerisinde kız ve erkek öğrencilerin kampüsleri ayrılmış, dört blokta eğitim imkânı sunan üniversitede ayrıca kız öğrenciler için merkez kampüste sosyal yaşam alanı kurulmuştur. Kampüste teknoloji, bilişim, mühendislik, fen ve dil laboratuvarları, 400 kişilik konferans salonu, seminer odaları, 1600 kişilik öğrenci yurdu, sağlık merkezi ve spor salonu yer almaktadır.

Üniversitenin bünyesinde bilimsel etkinliklerde bulunan çeşitli yüksek okul, enstitü ve merkezler bulunmaktadır. Araştırma merkezlerinin içerisinde İslâm Araştırmaları Enstitüsü'nün önemli bir yeri vardır. Bu enstitü *Islamic Studies*, *ed-Dirâsâtü'l-İslâmiyye*, *Fikr-o-Nazar*, *Insights* adlı akademik dergiler yayımlamaktadır. Üniversitenin çıkardığı *Mayar* ve *Journal of Business and Management Science* dergileri de yayın hayatına devam etmektedir. Uluslararası İslâm Üniversitesi, Ezher (Kahire) ve Ümmülkurâ (Mekke) üniversiteleri, İslâm Üniversitesi (Medine), İmam Muhammed b. Suûd Üniversitesi (Riyad) ve Kral Abdülazîz Üniversitesi ile (Cidde) iş birliği yapmaktadır. Pakistan hükümeti yanında Küveyt İkra Yardım Vakfı, Küveyt Halk Komitesi, Cidde İkra Topluluğu, Cidde İslâm Kalkınma Bankası, Cidde Saudi Economic and Development Company, Şeyh Hamdân b. Râşid el-Mektûm üniversiteye destek sağlamak ve malî ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Malezya'da da aynı adı taşıyan bir üniversite bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hand Book and Master Plan of Islamic Research Institute, İslamabad 1980, I, tür.yer.; *The*

International
Islamic
University'nin
logosu

Islamic University Hand Book 1985-1986, İslamabad 1985, tür.yer.; *The Islamic University Calendar 1985*, İslamabad 1985, I, tür.yer.; *International Islamic University, Ordinance*, İslamabad 1985, tür.yer.; M. Majid Khan, *Issue of Access in Public and Private Higher Education Institutions in Islamabad* (doktora tezi, 2010), University of Massachusetts, s. 45; Mefkure Nur Pakdemirli, *Pakistan'da Yüksek Din Öğretimi Kurumları* (doktora tezi, 2013), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 150-153, 158, 162; Jamal Malik, "Islamic Mission and Call: The Case of The International Islamic University, Islamabad", *Islam and Christian-Muslim Relations*, IX/1, Birmingham 1998, s. 31-45.

MAHMUT CİHAT İZGİ

İSÂ ÇELEBİ

(ö. 806/1403)

Fetret döneminde saltanatını ilân eden Osmanlı şehzadesi.

Yıldırım Bayezid'in Germiyan Beyi Süleyman Şah'ın kızı Sultan Hatun'dan doğma şehzadesi olup adları bilinen yedi erkek çocuğunun üçüncüsüdür. Doğumu ve hayatının ilk yılları hakkında bilgi yoktur. 793'te (1391) Hamîd-ili'nin fethinden sonra buraya sancak beyi tayin edildiği belirtilir. Bu görevde iken babasının yanında seferlere katılmış olması mümkündür. Bazı araştırmalarda Yıldırım Bayezid'in Haçlılar'a karşı kazandığı Niğbolu Muharebesi'nde yer aldığı kaydedilir. İstanbul muhasarası sırasında Haçlılar'ın Niğbolu Kalesi'ni kuşattıklarını öğrenen I. Bayezid'in muhasarayı kaldırıp yanındaki 10.000 askerle

International Islamic University'nin kız öğrenci yurdu - İslâmâbâd/Pakistan

International Islamic University'nin ana binası - İslâmâbâd/Pakistan

çok acele yola çıkması, Anadolu ve Rumeli kuvvetlerinin toplanarak kendisine katılmaları için emirler göndermesi ve Kara Timurtaş Paşa ile şehzadelerin kumandasındaki Anadolu kuvvetlerinin süratle toplanıp Boğazlar'dan geçerek Edirne'de padişaha yetiştiklerinin bildirilmesi onun büyük şehzadelerden biri olarak bu muharebe de bulunduğunu düşündürmektedir. Ancak bu bilgiler kaynaklarla doğrulanmamaktadır. Muhtemelen bu sırada babasının hızlı hareketinden dolayı ona yetişemeyip kuvvetleriyle muhafaza hizmetinde kalmıştır. Buna karşılık daha sonra Ankara Meydan Muharebesi'ne (804/1402) iştirak edip merkezde bulunan babasının gerisinde kardeşleri Mustafa ve Mûsâ çelebilerle birlikte yer aldı. Savaşın kaybedilmesi üzerine kaçarak Balıkesir taraflarında gizlendi. Kasım 1402 tarihi itibarıyla Boğaz'ın Asya yakasında ve Marmara denizi güneyinde hâkimiyet sağladı. Timur'un İzmir'i almasından (20 Cemâziyelevvel 805 / 16 Aralık 1402) hemen sonra Foça Cenevizlileri'nin Timur'un hâkimiyetini tanımaları sırasında elçisi Kutbüddin İznîkî ile Timur'a bağlılığını arzetti. Elçiyle birlikte Timur'a değerli atlar ve hediyeler gönderdi. Timur da ona kemer, külâh ve hil'at yollayarak Karesi (Balıkesir) bölgesinin idaresini verdi.

Timur'dan aldığı menşurla Bursa'yı da elde edip saltanatını ilân eden İsâ Çelebi 1403 yılı Ocak ayında Anadolu'da "Türklerin hükümdarı" olarak kabul gördü (Zachariadou, LX/2 [1983], s. 284-285). Müslüman devletlerle dostane münasebetlerde bulunmaktan yana bir politika izleyen Venedik, Ocak 1403'te elçi göndererek onunla antlaşma imzaladı. Ağabeyi Emîr Süleyman Çelebi'nin teşvikiyle Bizans İmparatoru II. Manuel Palaiologos ile de antlaşma imzalayan İsâ Çelebi, Bizans'ın tanınmış ailelerinden birinin reisi olan Ioannes Tonteres'in kızı ile evlendi

İsâ Çelebi'nin Yıldırım Bayezid Türbesi içindeki sandukası

(Hammer, II, 93). Ancak kardeşi Mûsâ Çelebi'nin kendisini hükümdar olarak gösteren Timur'un "al damgalı yarlığı" ile gelmesi üzerine Bursa'dan çekilmeye mecbur kaldı. Timur'un Anadolu'yu terketmesinden (1403 yılı baharı) hemen sonra Bursa'yı ve tahtı ikinci defa eline geçirmeyi başardı. Fakat ardından Amasya, Tokat ve Sivas bölgesinde hâkimiyet kurmuş olan kardeşi Çelebi Mehmed Bursa'yı hedef alınca onunla mücadeleye girişti. Çelebi Mehmed'in hareketlerini dikkatle izledi, kardeşinin yolu üzerindeki bütün dağ geçitlerini, özellikle de Ermenidağı ve Domaniçdağı geçitlerini tuttu. Mehmed Çelebi, askerini kırdırmamak için dar olan Ermeni Derbendi yerine Domaniç geçidinden geçmenin daha uygun olduğunu görerek bu geçide girdi. Burada meydana gelen şiddetli çatışmada İsâ Çelebi'nin kumandanı Sarı Timurtaş Paşa'nın emrindeki birlikler bozguna uğradı. Çelebi Mehmed'in hareketi karşısında İsâ Çelebi, Ulubat'ın Bursa tarafını tuttu. İki kardeş arasındaki rekabetin barış yoluyla halledilmesini isteyen Karesi sancak beyi Eyne Bey'in önerisiyle Mehmed Çelebi ağabeyine Anadolu'nun aralarında paylaşılması için mektup gönderdi. Tokat ve Sivas'a kadar Bursa'nın kuzey ve doğusunda olan yerlerin kendisinde kalmasını, Osmanlı başşehirinin güney ve batısındaki Aydın, Saruhan, Germiyan, Karesi ve Karaman vilâyetlerinin İsâ Çelebi'nin hükümünde olmasını teklif etti. Âdil gibi görünen bu paylaşım aslında İsâ Çelebi'nin aleyhine idi. Zira Çelebi Mehmed kendi yönetimi altındaki toprakları muhafaza ederken İsâ Çelebi, payına düşen yerlere sahip olabilmek için Timur'un çekilmesiyle bulundukları bölgelerde yeniden bağımsız hale gelen Anadolu beyleriyle çatışmaya girmek zorunda kalacaktı. Bu durumun farkına varan İsâ Çelebi, Osmanlı saltanat merkezine hâkim olduğunu ve yaşça büyüklüğünü ileri sürerek teklifi reddetti. Bunun üzerine iki ordu Ulubat'ta karşılaştı, daha donanımlı olan ve daha deneyimli kumandanların idaresinde bulunan Mehmed Çelebi'nin ordusu üstünlük sağladı. İsâ Çelebi kaçarak deniz kıyısına indi, Yalakâbâd'dan (Yalova) gemiye binip İstanbul'a gitti ve Bizans imparatoruna sığındı. Bursa'da tahta çıkararak kendini Anadolu'nun Osmanlı hükümdarı ilân eden ve hutbe okutup sikke kestiren Çelebi Mehmed, İsâ Çelebi'nin kumandanı Sarı Timurtaş Paşa'nın başını kestirdi, büyük ağabeyi Emîr Süleyman'a İsâ Çelebi'yi yenip askerini kırdığını

bildiren bir mektup yazdı ve ona zafer nişanesi olarak Sarı Timurtaş Paşa'nın başını gönderdi.

Bizans İmparatoru II. Manuel'in yanında bulunan İsâ Çelebi, ağabeyi Emîr Süleyman'ın imparatora elçi yollayıp kardeşinin gönderilmesini talep etmesi üzerine 1403 yılının yaz aylarında Edirne'ye gitti. Emîr Süleyman, Anadolu'ya hâkim olan Mehmed Çelebi'ye karşılık Anadolu'daki hükümdarlık hakkının İsâ Çelebi'ye ait olması gerektiğini ileri sürdü. Onu para ve askerle destekleyerek tekrar Bursa üzerine yolladı. Gelibolu'dan Anadolu'ya geçip Karesi vilâyetini itaat altına alan İsâ Çelebi, Bursa'ya gelerek şehrin teslim edilmesini istedi, ancak Bursa halkı, şehri kendisiyle kardeşinden diğerine karşı üstünlük sağlayana teslim edeceğini bildirdi. Daha sonra her gittiği yerin kale ve hisar anahtarlarının kendisine verilmesini isteyen, hepsinden de red cevabını alan İsâ Çelebi, Beypazarı'na geldiğinde kardeşi Çelebi Mehmed'e mektup gönderdi ve kendisinin uygun bir kışıkta barındırılmasını rica etti. Mehmed Çelebi de ağabeyine hediyeler yolladı, kışık ihtiyaçlarını da sağlayıp ona ve maiyetine Beypazarı ve çevresini tahsis etti.

Ancak İsâ Çelebi kısa süre sonra yeniden harekete geçti. Sivrihisar üzerinden Karaman Beyliği topraklarına girip burada birkaç kaleyi aldı, geçtiği yerlerde halkı kendisine katılmaya zorladı, istediği gibi vergiler aldı ve gittikçe kuvvetlenen büyük bir orduyla Bursa'ya geldi. Her geçtiği yerde olduğu gibi Mehmed Çelebi'nin kendisine gönderdiği nâmeyi gösterip onunla anlaşacağını söyleyerek şehre girmek istediysen Bursa halkı kaleye çekilerek savunmaya hazırlandı, buna öfkelenen İsâ Çelebi etraftaki arazilere akın edip her tarafı yağmaladıktan sonra Bursa'yı da yaktı. Bütün olanları haber alan Çelebi Mehmed, Tokat'tan 3000 askeriyile yola çıktı, on günde Bursa önlerine geldi, burada ağabeyini geri çekilmeye zorladı. İsâ Çelebi, Bednos (Bilâd-ı Yûnus) ve Küreli'den (Görel) geçip Kastamonu'da Candaroğlu İsfendiyar Bey'in yanına sığındı. Onunla birlikte Ankara'ya gelerek kaleyi kuşattıysa da Çelebi Mehmed'in gelişi üzerine çekildi ve Gerede'de yenilgiye uğrayınca, İsfendiyaroğlu ile Kastamonu'ya döndü.

Kastamonu'da kısa bir süre kaldıktan sonra Çelebi Mehmed'in Tokat'ta bulunduğu haberini alınca tekrar yola çıkıp Bursa ve Mihaliç (Karacabey) taraflarında

faaliyete geçti. Halkın desteğini alama-
yınca oradan Batı Anadolu'ya çekildi. İzmir-
roğlu Cüneyd Bey'in yanına İzmir'e sığın-
dı. Cüneyd Bey, komşu Anadolu beylerine
haber gönderdi ve onların yardımıyla İsa
Çelebi'nin Mehmed Çelebi'ye galip gelerek
hükümdarlığı yeniden ele geçirmesi halin-
de beylerin topraklarına taarruz edilmeye-
ceği garantisini verdi. İsa Çelebi'nin bütün
beylere karşı dostça davranacağını bildir-
di, ayrıca fethedilecek topraklardan kendilerine
pay verileceğini söyledi. İsa Çelebi ile
Cüneyd Bey, Aydın, Saruhan, Menteşe ve
Teke beyleri ittifak edip Çelebi Mehmed
ile savaşa hazırlandı. Ancak İsa Çelebi sa-
vaşı yine kaybetti. Anadolu beyleri kendi
topraklarına kaçarak zorlukla kurtuldu.
Bu defa küçük bir toplulukla Karamanoğlu
Mehmed Bey'e sığınmak mecburiyetinde
kaldı. Fakat orada da barınamadı ve Eski-
şehir taraflarında gizlendi. Bunu öğrenen
Mehmed Çelebi adamlarını gönderip onu
Eskişehir'de bir hamamda iken yakalattı
ve yay kirişiyile boğdurttu. İspanyol elçisi
Clavijo, Eylül 1403'te İsa Çelebi'nin artık
hayatta olmadığını yazar (*Anadolu, Orta
Asya ve Timur*, s. 29). Naaşı Bursa'da ba-
basının yanına defnedildi. Kaynaklarda İsa
Çelebi karakterli ve değerli bir şehzade,
aynı zamanda talihsiz, bahtsız ve zayıf bir
insan olarak nitelendirilir.

BİBLİYOGRAFYA :

R. G. de Clavijo, *Anadolu, Orta Asya ve Timur*
(trc. Ömer Rıza Doğrul, s.nşr. Kâmil Doruk), İstan-
bul 1993, s. 29; Hâfiz-ı Ebrû, *Zübdetü't-tevârih*,
Süleymaniye Ktp., Fâtih, nr. 4370, vr. 336*; Şe-
refeddin Ali Yezdî, *Zafername* (nşr. Mevlâ M.
İlâhdâd), Kalkûta 1888, II, 428, 479-480; Chalko-
kondyles, *Histoire de la décadence de l'empire
grec, et établissement de celui des turcs* (trc.
B. de Vigenere), Rouen 1660, s. 71; Âşikpaşazâde,
Târih, s. 81; *Rûhî Târihi* (TTK Belgeler, XIV/18
[1992] içinde, tıpkıbasımı ile birlikte, nşr. Yaşar
Yücel – Halil Erdoğan Cengiz), s. 399, 412-415;
Oruç b. Âdil, *Tevârih-i Âli-Osmân*, s. 26; *Anonim
Tevârih-i Âli-Osman* (nşr. F. Giese, haz. Nihat
Azamat), İstanbul 1992, s. 50; İdris-i Bitlisî, *Heşt
Bihişt*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2197,
vr. 221^a, 228^b, 230^c; Neşrî, *Cihannümâ* (Unat),
I, 315; II, 425, 427, 431-433; Hoca Sâdeddin,
Tâcü't-tevârih, İstanbul 1279, I, 218, 222, 224,
228-229; Hammer (Atâ Bey), II, 93-95; N. Jorga,
Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (trc. Nilüfer Ep-
çeli), İstanbul 2005, I, 278-288, 295-297, 301;
Unzuçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, I, 318, 327, 330;
D. Kastritsis, *Bayezid'in Oğulları: 1402-1413
Osmanlı İç Savaşında İmparatorluk İnşası ve
Temsil* (trc. Ayda Arel), İstanbul 2010, s. 89-119,
121; E. Zachariadou, "Süleyman Çelebi in Rumili
and the Ottoman Chronicles", *Isl.*, LX/2 (1983), s.
269, 284-285; Ş. Nezihi Aykut, "Fetret Devri-IV:
İsa Çelebi", *TD*, sy. 44 (2008), s. 25-36; Mükrimin
Halil Yınanç, "Bayezid I", *İA*, II, 372.

İSFERÂYİNÎ, NÜREDDİN (نور الدين الإسفرائيني)

Nürüddin Abdurrahmân b. Muhammed
el-İsferâyînî el-Kesirkî el-Horasânî
(ö. 717/1317)

Kübreviyye'nin Nüriyye kolunun kurucusu.

4 Şevval 639 (7 Nisan 1242) tarihinde
bugün Nişâbur'a bağlı bir bölge olan İs-
ferâyîn'in Kesirk köyünde Ebû Bekir el-
Kettânî'ye ait bir hankahta dünyaya geldi.
Kaynaklarda hayatıyla ilgili bilgiler çok sı-
nırlı olup hakkında bilinenler daha ziyade
eserlerindeki kayıtlara dayanmaktadır.
Buna göre İsferâyînî gençlik döneminde
bazı kötü kişilerle arkadaşlık etmiş, bir
gün evine dönerken yaşadığı olağan üstü
bazı haller tövbe etmesine vesile olmuş,
ancak tövbesinde sebat etmeyip bu tür
insanlarla görüşmeyi sürdürmüş, bir süre
sonra yine böyle bir mecliste ayağı kırıl-
ınca bunu ilâhî bir ikram kabul ederek
şükretmiştir. Bir müddet bazan kendisi
nefsine, bazan da nefsi kendisine galip
gelmiş, rüyasında Hz. Peygamber'i gördükten
sonra nefsinin itaat altına alması ve
çeşitli şeyhlerden istifade etmiştir. Fayda-
landığı kişileri Şeyh Radiyüddin Ali Lâlâ'nın
ve Reşidüddin-i Tûsî'nin müridlerinden
Şeyh Abdullah, Ebû Saîd-i Ebû'l-Hayr'ın
müridlerinden ismini zikretmediği bir zat
ve nihayet zamanın kutbu olarak gördü-
ğü asıl müridi Kübrevî şeyhi Cemâleddin
Ahmed Cürfânî olarak zikreder. Tarikat
sililesi Cürfânî, Radiyüddin Ali Lâlâ, Mec-
düddin Bağdâdî yoluyla Kübreviyye'nin piri
Necmeddin-i Kübrâ'ya ulaşır.

Ahmed Cürfânî'ye mürid oluşunu
ayrıntılı biçimde anlatan İsferâyînî onun
hem kekerne hem de ümmî olması se-
bebiyle başlangıçta bu intisabın nefsinde
ağır geldiğini, ardından Pür Hasan isimli
müridiyle tanıştığını, onunla konu-
ştuktan sonra gönlünde Cürfânî'ye karşı
muhabbet hissettiğini, bir öğle namazı
vakti, İsferâyîn'in Kesirk köyünün kuze-
yinde bulunan Ebû Bekir Kettânî'ye ait
halvethânedede onunla görüşüp cemaatle
namaz kıldığını ve orada kendisine mürid
olmak istediğini söyler. Daha sonra gön-
lünde tarif edilmez bir zevk bulup gaf-
letten tamamen kurtulduğunu, birkaç
gün yanında kaldığını, şeyhinin nazar ve
himmetinin bereketiyle büyük mutlulu-
ğa kavuştuğunu belirtir. Günümüz ara-
ştırmacılarından Abdürrefî' Hakikat, kay-
nak belirtmeden İsferâyînî'nin şeyhinin
vefatına kadar on yıl süreyle hizmetinde

bulduğunu, vefatının ardından hal-
ka vaaz etmeye başladığını, daha sonra
mânevî bir işaretle sessizliği tercih ederek
müridlerinin terbiyesiyle meşgul oldu-
nu ifade eder (Abdürrefî' Hakikat, s. 65).

İsferâyînî, Cürfânî'nin vefatından son-
ra bir grup müridiyle birlikte ziyaret ve
hac niyetiyle yola çıkar. Yolda rastladığı
türbeleri ziyaret ederek nihayet Bağdat'a
ulaşır. Hacca gitmeyi bir süre erteleyip 10
Şâban 675 (17 Ocak 1277) tarihinde Dere-
ce Ribâtı'nda halvete girer. Bağdat'taki
çeşitli hankalarda irşad faaliyetinde bu-
lunduktan sonra Bağdat'ın doğusunda bir
hankah kurarak irşad faaliyetini burada
sürdürür. İsferâyînî'nin Bağdat'ta üç han-
kah kurduğu, bunlardan birinin Ribât-ı
Sekîne'de, diğerinin Şûniziyye'de yer aldı-
ğı belirtilir. İsferâyînî'nin bu faaliyetleriyle
Kübreviyye Bağdat'ta yaygınlık kazanmış-
tır. Kendisinin İlhanlı yöneticileriyle olan
münasebetleri sırasında Argun Han gibi
müslüman olmayan hükümdarlar müs-
lüman devlet adamlarıyla olan ilişkileri
dolayısıyla İsferâyînî'ye karşı yavrı aldılar.
Onun başta Argun Han'ın tahdi veziri
Cemâleddin Olmak üzere vezirlerle irtibat
kurduğu, Vezir Sa'deddin-i Sâvecî'nin ken-
disine mürid olduğu, Gâzân Han ve Olcay-
tu Han'a hitaben risâleler kaleme aldığı,
Müslümanlığı kabul eden Gâzân Han'ın
kendisine karşı hürmetkâr davrandığı
kaydedilmektedir. 3 Cemâziyelevvel 717
(14 Temmuz 1317) tarihinde vefat eden
İsferâyînî'nin kabri Bağdat'tadır.

Seyrüsülük, zikir, halvet, nefis ve mertel-
beleri, kalp ve tavırları, havâtır ve çeşitleri,
insanın yaratılışı ve faziletleri, makamlar,
tecellî, vahdet gibi çeşitli konular üzerinde
duran İsferâyînî, müridlerine ve muhiple-
rine farz amellerden sonra öncelikle hal-
veti tercih etmelerini tavsiye eder, eser-
lerinde şeriata uymayı özellikle vurgular.
İsferâyînî'nin asıl ön plana çıktığı husus
ise "vâkia" tâbiridir. Abdürrezzâk el-Kâ-
şânî onun sohbetine eriştiğini söyleyerek
şu sözünü nakleder: "Bana Hak Teâlâ
vâkılarının tabiri ve rüyaların tevili ilmini
bağışlamıştır. Bundan daha ileri bir maka-
ma da ulaşamıyorum." Öte yandan, "Her
şey O'dur, O'ndan başkası yoktur" ifade-
sini kullanması onun ilk planda vahdet-i
vücûd düşüncesini benimsediğini akla
getirse de burada çerağın ışığının var
olduğunu, ancak güneşin ışığı karşısında
yok mesabesinde bulunduğunu söylemesi
vahdet-i şühûd anlayışını benimsemiş
olabileceğini düşündürmektedir. Bayezid-i
Bistâmî'nin, "Cübbemin içinde Allah'tan
başkası yoktur" sözünü, "Allah'ın varlığı